e-Kitap

İSYAN

Deniz KARAKURT

2009

15+
ONBEŞ YAŞ VE ÜZERİ OKUYUCULAR İÇİNDİR.

Kaynak göstermek kaydıyla her tür alıntı yapılabilir.

İSYAN
Deniz Karakurt

Öykü

Türkçe

BİRİNCİ BASKI
Ekim, 2009 / TÜRKİYE

14 SAYFA
(Öykü Metni: 10 Sayfa)

İSYAN

Deniz Karakurt

2009

Karasagun kentine fillerin girişi anlatılır.

(Anlatılanların dört yıl evvelinden başlayıp, şehir ahalisini kırıp geçiren veba salgınının ardından gelen kıtlık yıllarının sonuna doğru yaşanan fevkalade vakanın rivayetidir.)

***

O gün sabah erkenden kalkan koca Konur, evinden çıkıp taş ve ahşap evlerin arasındaki dar sokaklardan geçip pazara gitti. İki tane tavuk alacak parası vardı topu topu. Evinin arkasındaki küçük bahçede bir süre besleyip bakacak, yumurtalarını alacak sonra da güze doğru kesip yiyeceklerdi. Küçük torunlarının yumurta yemesini istiyordu. Nasıl bir sevgiydi bu torun sevgisi denen şey, çözemiyordu; kendi çocuklarının doğduğu zamanı düşünüyor, hatırlamayı deniyordu. Onlara karşı duyduğu sevgiyle karşılaştırmaya çalışıyordu. Bu farklı bir şeydi. Ölüme direnmek, onu yenmek gibiydi; dünya da senden bir parçanın yaşamaya devam ettiğini ve edeceğini düşünmek anlaşılmaz bir duyguydu. Elbette çocukları da kendinden bir parçaydı, ama torunlar niye böyle değişik seviliyordu çözemiyordu; daha farklı bir şeyler vardı içinde. Ölüme doğru hızla yaklaşırken, ondan kaçılamayacak olduğu mutlak olarak anlaşılmışken; daha yolun başında bulunan, senden, senin soyundan türemiş olan başka bir canlıyla karşılaşmak, bir araya gelmekti bu. Sen öldükten sonra yaşamaya devam edecek olan umudunla tanışmak gibiydi. Suratsız gelinden hiç hoşlanmıyordu ama torunların hatırına sesini çıkarmıyordu; yoksa oğluna da gelinine de söyleyecek çok sözü vardı. Onun yaptığı hiçbir şeyi beğenmiyor, bir sürü kulp kulak takıyorlardı ikisi de. Almayı becerememişsin, satmayı bilmemişsin, çok vermişsin, az almışsın, niye söylemedin, niye haberimiz yok… Bir sürü laf… Bunca yıldır geçimini kendileri temin etmişler, kendisini onlar besleyip büyütmüşlerdi ya sanki, şimdi de bilmişleniyorlardı karşısında.

Pazarın hiç bereketi yoktu son bir iki yıldır, doğru dürüst sebze meyve bile bulunmuyordu. Hepsi de ya daha olgunlaşmamışlardı, hamlardı ya da kötü, çürük görünümlüydüler. Yetişmiyordu ki satılsındı… Bir kere yağmur yağmıyordu, kıtlık vardı; mahsul alamıyordu kimse. Memlekete ne hâl olduysa, sürekli kötüye gidiyordu; ayrıca insanlar yoksuldu, alacak güçleri yoktu ve tüm her şey şimdi çok pahalıydı. Sağda solda üç beş satıcı görünüyordu, alıcı namına doğru dürüst kimsecikler de yoktu ortalıkta; terk edilmiş bir örene benziyordu burası şimdi. Eskiden buralar ana baba günü olurdu, iğne atsan yere düşmezdi; insanlar pazar alanına sığmaz taşarlardı, mallar, ürünler erkenden satılır biterdi.

İnsanoğlu yeryüzünde kendisini kaybeder, büyüklenirse, haddini bilmez, sınırları aşarsa böyle olurdu işte. Bir yerden bir felaket yapışırdı yakasına. Ondan sonra da ağlanıp sızlanıp dururdu. Ama ben ne yaptım da bunlar geldi başıma, diye sormazdı kendisine. Kendi eliyle bozardı, sonra suçu kendisinden başka yerlere atardı.

Sanki öylesine, tesadüfen geçen biriymiş gibi boydan boya yürüdü pazarı; gözünün ucuyla sağa sola bakıyordu. Alıcı olduğunu anladılar mı yapışıp bırakmazlar, hatta ne yapıp ne edip, kandırıp satarlardı kötü malı. Alanın sonuna vardı, gördüğü kadarıyla topu topu iki tane tavukçu vardı ve hangisinden alacağına kararını vermiş olarak geri döndü, birisininkilerde hiç iş yoktu, elindeki hayvanlar çok cılızdı; öteki satıcınınkiler ise fena sayılmazlardı. Eskiden tavuklar da neredeyse çatlayacak kadar semirmiş olurdu, yumurtaları da kendileri gibi iriydi o zamanlar; şimdi ise hayvanlara verecek ne buğday vardı ne de darı.

Uzun bir pazarlıktan sonra iki tavukla evine dönüyordu. Yüzü gülümsüyor, torunlarının akşam babalarıyla tarladan döndüklerinde nasıl sevineceklerini düşünüp kendisi de mutlu oluyordu.

Evlerinin bulunduğu sokağa vardığında kapılarının önünde bir kalabalık olduğunu fark etti; gelini, üç sivil ve birkaç tane askerden oluşan bir grup adamla tartışıyordu. Askerlerden birisinin giyiminden subay olduğu anlaşılıyordu. Vaziyete göre yine vergi toplamaya gelmişlerdi, yanına üç beş asker takan, kapılarını çalıyordu vergi diye. Gelini, sağlam tahtadan yapılma işlemeli koyu kahverengi kapının kanatlarından birisini açmış önünde dikiliyordu. Adamlara yüksek sesle söylediği sözleri tüm sokak duyarken Koca Konur'un kulağına da geliyordu. Canı çok kötü sıkılmıştı, adımlarını hızlandırdı, kapının önüne yaklaştığında;

– Hayırdır kızım, dedi; gelinin cevabını beklemeden, arkalarına dönüp yüzlerini kendisine doğru çeviren adamlara sordu bu kez; "Ne oldu ağalar, bir sıkıntı mı var?"

Bu kez gelini karıştı lafa;

– Vergi topluyorlarmış, dedi sinirli sinirli; "Verecek bir şey kalmış gibi… Evde erkeğim yok, kocam tarlada dedim, laf anlamadılar. Yine de gireceğiz diyorlar içeriye; töre de unutuldu memlekette artık."

Vergi toplayıcısı pişkin pişkin, biraz da Konur'un yaşlılığıyla dalga geçercesine;

– İşte bak, artık bir erkek var evde, dedi sırıtarak.

Vergi toplayıcısı yanındaki iki taşıma işçisiyle, askerlerin başındaki subaya baktı; söylediği şey hoşlarına gitmiş olacak ki onlar da gülümsüyordu. Konur içinden; "Gelin haklı, memlekette töre, görenek falan kalmadı, büyüğe saygı unutuldu," diye geçirdi. Ama söylenenleri duymazlığa gelip; kapının ağzında, artık iyice eskimiş, dikiş üstüne dikiş vurulmuş ayakkabılarını çıkararak içeriye girdi. Girerken de;

– Bekleyin, dedi kapıdaki adamlara.

Elindeki, ayaklarından tutmuş olduğu, gıdaklayıp duran, sallanıp çırpınmaya çalışan ama kanatları bağlı olduğu için başaramayan tavukları arka bahçeye bırakıp geri döndü.

– Buyurun, gelin içeriye; bakın bakalım, alacak bir şey var mıymış? dedi.

Subayın haricindeki askerler kapıda beklemeye devam ederken; o, vergi tahsildarı ve işçiler içeri girip kendilerine yol gösteren Konur'la birlikte evlik olarak kullanılan arka odalardan birisine girdiler, duvarlarının yer yer sıvası kavlayıp dökülmüş odanın bir köşesi yüklük olarak kullanılıyordu. Gerçekten de yarım çuval un ve üzerinden biraz eksilmiş bir çuval kepek dışında, besin namına hiçbir şey yoktu ortalıkta. Biraz önce kapıda densizlik yapan aynı memur kepeği göstererek;

– Bunu alacağız, dediğinde işçiler çuvalın hemen ağzını bağlamaya koyuldular.

O esnada, Konur'un oğlu da sabah çıkarken unuttuğu tırmığı almak için eve geliyordu; sokağın başından görünmüştü, ama henüz kapılarının önünde bekleyen askerleri fark edememişti.

İçerideyse Konur'la tahsildarın arasında bir tartışma başlamış, yaşlı adam işçilerin iki başından tuttuğu çuvalı kendisi de bir eliyle mengene gibi kavramış bırakmıyordu. Tartışma büyüyor, sesler yükselip bağrışmaya, karşılıklı hakaretlere varıyordu. İçerisi bir barut fıçısına dönüşmüş bir kıvılcım bekliyordu. Birazdan olacakları ve onun da nelere yol açacağını o anda oradaki kimse tahmin edemezdi; etselerdi zaten iki tarafta o kepekten de vazgeçer üstüne de birkaç çuval daha bile verirlerdi. Gelin de bir yandan tahsildara, işçilere ve subaya kargış veriyor;

– Ocağınız batsın, yeriniz yurdunuz dağılsın, yerinizde yatamayasınız," diye sayıp döküyordu ağlayarak.

Konur çuvalı kendisine doğru çekiştirerek;

– Vermem, dedi; "Çoluk çocuk acından mı ölecek, ne yiyip ne içeceğiz? Elimizdeki avucumuzdaki bir çuval kötü kepek, onu da mı çok gördünüz?"

Subaysa olanı biteni seyretmekle yetiniyor, kafasında iş biraz daha büyürse nasıl müdahale etmesi gerektiğini tasarlıyordu. Aralarındaki tartışma itiş kakışa dönüşürken birbirlerinin üzerlerine yürüdüler. O anda Konur, memura öyle bir tokat indirdi ki, adamın ağzından burnundan kanlar fışkırırken yere yığıldı. Subay dışarıya askerlere bağırıp, içeriye çağırırken Konurun üzerine çullandılar hep birlikte. Vergi toplayıcısı da kalkarak yere düşmüş olan yaşlı adamı tekmelemeye başladı. Ötede gelin yığılıp kalmış, ele ayağı boşalmıştı, vücudunda fer kalmamıştı. Yaşlı adamı acımadan dövüyorlardı, içeriye girmiş olan askerlerle birlikte evde artık bir hengâme yaşanıyor, dışarıya bağırışlar, çığlıklar taşıyordu. İşte tam o esnada içeriye giren Konur'un oğlu, belindeki uzun ağızlı bıçağı çıkararak, babasına vurmakta olan işçilerden birisinin iki kürek kemiği arasına sapladı arkadan; ucu adamın göğsünü delerek öbür taraftan çıkarken, ağzından kan boşaldı. Onun geldiğini fark etmemişlerdi bile. Donup kalmış gibi aval aval bakan bir askerin elinden kargısını çekip alan subay da, silahı Konur'un oğlunun böğrüne soktuğunda vücuduna saplanan kargıyı tutarak yere yığıldı; artık yerde iki tane can çekişen adam yatıyordu, kan dökülmüştü, ama bu kadarla da kalmayacaktı. Evin etrafına yığılan komşular, şaşkınlıkla ne olup bittiğine hayretler içinde kalarak bakıyorlardı.

Üç beş sokak ötede oturmakta olan Sungur, dışarıda aylak aylak dolandıktan sonra eve gelip can sıkıntısından divanın üzerine uzanmış, orada uyuyup kalmıştı. Beklemek, yüreğini sıkıyor, artık bir şeyler yapmak istiyordu, böyle yaşayacağına ölmek daha iyiydi. Karısı kendisini bırakıp adamın biriyle kaçmış, oğluyla öylece kalakalmıştı; çocukla ilgilenemiyor, ilgilenmeyi bilmiyor, beceremiyordu; o da sokaklarda akşama kadar koşturup duruyordu. Bu gidişle onun da sonu kendisininkinden iyi olmayacaktı, serseri olup çıkardı. Karmakarışık rüyalar gördü. Gözleri yuvalarının içinde, gözkapaklarının altında dönüp duruyordu. Oğlu başucuna geldi, yuvalarının içinde bu oynayıp duran gözlere baktı; babasıyla ilgili hatırladığı son şeyler onlar olacaktı. Tuhaf sesler çıkarak, bazen sayıklayarak uyuyan bu adamı dürtükleyerek uyandırdı;

– Baba, baba! Kalk.

Gözlerini açan adam, oğlunun sarı, kısa saçlı, kirli kafasını başucunda gördü.

– Ne var lan, ne oldu? dedi.

– Baba Yalman Abi'yi öldürmüşler.

– Ne diyorsun, lan sen? diyerek yattığı yerden fırladı Sungur.

Bu da onun oğlunu son görüşü ve ona söylediği son sözlerdi.

Sungur, Koca Konur'un evine vardığında karşılaştığı, manzara korkunçtu. Ama artık aradığı fırsat eline geçmişti, harekete geçmek için en uygun zamandı. Kaç zamandır en ince ayrıntısına kadar kurduğu tasarılarını ateşleyecek fitil önünde duruyordu. Kalabalığın içinde kendisine bakan bir yüzü hemen fark etti, insanlar dağılmadan harekete geçmeliydiler. İşaretleşip, kenarda birkaç cümle konuştuktan sonra adamı koşarak uzaklaştı, kendisi de kalabalığın içerisine girip kışkırtmaya başladı. Çok geçmeden arkadan gelen beş on kişi de insanların arasındaydı. Kendilerini sararak etraflarını çeviren bu kitleden korkup, eve saklanarak kapıyı arkadan kilitleyip bir şeyler yığan görevliler ve askerler karşısında öfkeyle birleşen bu insanların denetimini yavaş yavaş kendi ellerine geçirip yönlendirmeye başlıyordu Sungur.

Çok sürmeden kapıyı kırıp içeriye girerek hepsini oracıkta linç ettiler, sonra da şehrin içine doğru yürüyüşe geçtiler. Bu arada boş durulmuyor her yana haberler salınıyordu. Kalabalığın içindeki bireyler mantıklarını askıya alıyor, oradaki daha büyük bir mantıksal çarkın işleyişine eklemlenip o çarkın yönlendirdiği biçimde döndürmeye başlıyorlardı kendilerininkini. Topluluğun içinde eriyip kayboluyor, onunla bütünleşiyor; onunla birlikte, onunla ortaklaşa olarak hareket ediyorlardı. Hele de artık bu kadar boğazına kadar gelmiş insanlar varsa ortada, kendini kitleye kaptırma, onun içine girerek bir aidiyet hissine kapılma çok daha kolay oluyordu.

*

Ellerindeki ağızları körelmiş, kimileri paslı baltaları, körelmiş nacakları, kararmış orakları, atadan dededen kalma eski kılıçları, kargıları sallayarak ilerleyen halk önüne gelen her şeyi yıkıp dökerek, bağırıp çağırarak ilerliyordu. Kendilerine korkuyla bakanlar, sessizce evlerine çekilenler olduğu gibi; onlara katılanlara, sözleriyle destek verenlere de rastlanıyordu. Kalabalık genelde sefil, yoksul oldukları bir bakışta anlaşılan insanlardan oluşuyordu. Aklı başında her insan, bu sel gibi akan topluluğun içindeki kişilerin pek çoğunun artık kaybedecek hiçbir şeyleri kalmadığını anlardı. Çoktan bıçak kemiğe dayanmıştı onlar için; zaten, yalnızca bir kıvılcım bekliyorlardı, o da bugün gerçekleşmiş, ok yaydan çıkmıştı artık. Ama henüz geri dönülebilecek bir aşamadaydılar aslında; evlerine dönüp, gündelik yaşamlarına dönerler ve unutulup gidebilirlerdi. Ancak hiç kimse de öyle bir niyet sezilmiyordu; bu bir isyandı. İçine katılan herkesi sarıp sarmalayan, alev gibi yakan bir duyguydu. Önüne geçilebilmesi için zor kullanmak gereken bir olgu… Çiviyi ancak çivi sökerdi; bu kalabalığı artık kendisinden daha güçlü bir topluluk durdurabilirdi artık.

Genişçe bir meydanda bir tabur asker ile karşı karşıya geldiler; başlarında bulunan geniş omuzlu, uzun bacaklı, hafif çıkık çeneli, biraz çekik sayılabilecek ela gözleri olan bir komutan, arkasındaki askere elini yukarıya kaldırarak dur işareti verdi. Tekdüze bir ritimle duyulan ayak sesleri işaretten sonraki ikinci adımla birlikte kesildi. Komutan, tek başına asilerin önderliğini yapan, saçları tamamen kazınmış olan adamın yanına vardı. Ona doğru yürürken şöyle bir süzdü baştan ayağa; bacağına kısa gelen kirli, yamalı, eprimiş bir siyah pantolon ve üzerinde ketenden dokunmuş boz bir gömlek vardı ve o da kir içindeydi. Elindeyse uzun sapları kirden görünmeyen

iki balta görünüyordu. Simsiyah baltaların yalnızca ağızları yeni bileylendiği için parlıyorlardı; arkalarda da elden ele dolaşan bileği taşını herkes elindeki aletlere sürüyordu. Haksız mıydı şimdi bu adam isyan etmekte? Görgüsüz, eğitimsiz, kaba, düşüncesiz biriydi fakat bu onun suçu muydu peki? Ya da tüm her şeye rağmen onu suçlayıp kenara itmek mi gerekirdi, böyle bir yaşamın içinde yapayalnız, çaresiz bırakmak mı lazımdı? Bu noktaya gelene kadar zorlamalı mıydı? Birileri korunaklı yapılarda zevk-ü sefa sürsün, har vurup harman savursun, öteki tarafta onlardan sayıca kat be kat fazla olan insan toplulukları sürünsündü. Hakanın genç oğlu kadınlarla düşüp kalkabilsin diye bunca zavallı bütün bir yıl boyunca gündüz çalışıp didinsin, geceleri iyi bir mahsul için dua etsindi. Adalet miydi bu? Böyle düşündükçe kan beynine yürüyor, öfkeden kuduracak gibi oluyordu. İşte böyle olurdu sonunda. Subay, kel kafalı adama yaklaşarak;

– Bu kadar erken beklemiyordum, bu acele niye Sungur? dedi.

– Her şey olacağına varır; korkuyorsan geri çekil, ama ayakaltında kalma, diye yanıtladı diğeri de.

– Konuşmalarına dikkat et, ben senin uşağın değilim. Bu yola birlikte girdik, birlikte bitireceğiz ama kendi başına çıktın meydana, şartlar olgunlaşmadan ortalığa düşersek yarın sabah sırıtan kesik kellen şehrin meydanını süsler. Üstelik benimkini de yanında götürür o meydana. Birkaç ay önce ayaklanan Sancar Paşa’nın kesik başı halka teşhir edildi. Duymadın galiba?

– Duydum, dedi. (…) Sonra devam etti; “Ne değerli kellen varmış senin de. Bana bak Yuluğ ben şart şurt bilmem, bundan daha iyi bir zaman yoktur; gün bugündür. Yanımda mısın değil misin, sen onu söyle. Artık benim geri dönüşüm yok.”

Yuluğ arkaya döndü, askerlerine baktı. Eğer, tamam derse bu gencecik erlerin pek çoğu akşamı göremeyecekti; sadakatle bağlı bu adamları ölüme sürükleyecekti kendisiyle beraber. Sungursa gerçekten iyi örgütlenmiş ve tahminin çok üstünde adam takmıştı arkasına; şu anda kalkışacakları bu girişimde başarılı olabilmek için kendisinin hesapladığının üzerinde adamları vardı işin doğrusu. İçerde de hiç ummadığı halde, küçük de olsa bir birliğin komutanı daha, kendilerine yardım etmeye söz vermişti geçen gece. İyi bir plan yapmıştı ve işler yolunda giderse o birlikten çok iyi yararlanma olasılığı vardı. Ama sanki birkaç gün daha beklemeleri gerekiyormuş gibi geliyordu ona. Sonra kafasını çevirip şehre baktı, belki bu son görüşü olabilirdi. Nişanlısını düşündü, başarısız olursa onun ve ailesinin de başına kötü şeyler gelecekti. Ama… Adaleti birileri savunmazsa, onun için dövüşmezse kimin görevi olacaktı ezilenlerin hakkını korumak? İşte Yuluğ’un arkasında o ezilenlerden oluşan büyük bir topluluk, önündeki set yıkılınca serbest kalmaya hazır bir su gibi coşuyordu; sele dönüşecek, önlerine çıkan her şeyi kökünden söküp atacaklardı. Sonra, daha güzel, daha adil bir yaşam kuracaklardı; herkesin hakkının verileceği bir Dünya. Ya da… Ya da eriyip, dağılıp gideceklerdi ve Sungur’u uyardığı şey onlarında başına gelecekti. Bu bir riskti, bu bir kumardı; yarın bu saatlerde ya iktidarda olacaklardı veya kendilerinin cesetleri ibret-i âlem olsun diye şehir meydanında sergilenirken ailelerinin ve yedi sülalelerinin malları müsadere ediliyor olacaktı. O suçsuz insanlar da ömürleri boyunca toplum dışına itilmiş olarak, bir vatan haininin soyundan gelen kimseler olarak anılacaklar, sefalet ve yoksulluk içinde yaşayacaklardı; işin acı tarafı buydu işte. Sungur’a döndü;

– Haklısın, dedi; “Her şey olacağına varır. Ama unutma ki komuta bende, kayıtsız şartsız itaat edeceksiniz; kendi kafanızdan iş yapmak yok. Tüm adamlarınla birlikte ben ne söylersem ona uyacaksınız.”

Nişanlısıyla vedalaşamadan bile, böyle aniden balıklama giriyordu bir başkaldırının içine, hem de o başkaldırının önderi olarak. Sanki bir şeyler yarım kalmış gibi bir his vardı içinde. Bu konuyu elbette ki bilmiyordu zavallı kız, o kim bilir ne hayaller kuruyordu şu an. Gerçi böyle bir şeyi ne olursa olsun ona açamazdı, yoksa ne yapar ne eder kendisini kandırıp engel olur ya da kendisi onu öyle mahzun ve üzgün görünce dayanamaz vazgeçerdi. Fakat hiç olmazsa son bir kez yanına gidip doya doya görmeyi, konuşmayı isterdi. Ama karşısındaki şu kendini bilmez adamın emrivakisi yüzünden onu bile yapamamıştı. Eğer başaramazlarsa o zavallı kızcağız da hayatının en büyük yıkımını yaşayacaktı. Kendisi de onun buğdaylar gibi sapsarı bedenine sarılamadan, samur saçlarını doyasıya koklayamadan öteki tarafa göçüp giderken; kız da önce ne olduğunu anlayamadığı, inanmak istemeyeceği bir haber duyacak sonra erkeğini sarmak için yanıp tutuşan o kollar ve narin eller saçını başını yolacak, yüzünü yırtacaktı tırnaklarıyla. Dizlerini döverek ağıtlar yakacak, bir günde yüz yıl yaşlanacaktı. Sonra evlerine askerler doluşacaktı. Rütbeli bir askerin karısı olmayı umut ederken, bir cesetle karşılaşacak ve hakkında türlü şaibeler ortaya atılan, hep kuşkuyla bakılan birisi olup çıkacaktı. Uğruna canını, tüm varlığını feda edebileceği sevgilisine kavuşmayı tehlikeye atıyordu şimdi. Ne için? Değer miydi?

– Her şey olacağına varır, dedi sessizce.

Kendisi adamlarıyla öne geçerek, arkadaki artık kaybedecek hiçbir şeyi kalmamış olan fakir halktan, hatta serserilerden, çapulculardan oluşan eğitimsiz topluluğu ikiye ayırdı. Başlarına birer kişi dikmesini istedi Sungur’dan; o kendisinin yanında duracaktı. Şehrin bir ucundan diğerine yürüyüşe geçtiler yeniden. Etraftan az da olsa kendilerine yeni katılanlar oluyor gitgide sayıları artıyordu. Gürültülü kalabalığa bir noktaya geldiklerinde çok kesin bir emir verdi; çıt çıkmayacaktı. Belki sarayı gafil avlayabilirlerdi ama az sonra karşılarında göründüğünde bunun artık olanaksız olduğunu anladı; o esnada zaten sarayın duvarların üzerlerinde askerler yerlerini almaya başlamış, kapılarıysa çoktan kapatılıp arkadan destekleniyordu bile. Ama içeride de büyük bir korku ve telaş vardı; çünkü her şey aleyhlerine görünüyordu.

Yuluğ, ikiye ayırdığı düzensiz birliği -aslında birlik diyebilmek için akılsız olmak gerekirdi ama bir ad takmak gerektiği için mecburen öyle hitap ediyordu- sarayın ön tarafına, ok menzili dışına konuşlandırdı. Kendi askerlerini ise dörde bölerek, duvarların çevresine eşit aralıklarla yerleştirdi. Askerler ok atışı ile surlardaki muhafızları oyalarken düzensiz birliklerin önce ilk kısmı kapıya saldırıp dövecek, onlar geri çekilip dinlenir, yaralarını sararken ikinci kısım harekete geçecekti. Kapının bir günden fazla dayanabileceğini sanmıyordu. Bu planlar çok daha önceden yapılmıştı. Ama zamanlama önemliydi. Yapılmış olabilecek olası bir zamanlama hatası, içine çöreklenmiş bir korku olarak beynini yakıyordu. Ayaklanmanın böyle birdenbire kendi isteğinin dışında başlamasını hiç hesaba katmamıştı, belki de ondan kaynaklanıyordu bu korku; sanki ilk adım kendi denetimi, kendi istenci dışında atılmıştı da gerisi de öyle gelecekti. Hani derler ya; “Bir şey nasıl başlamışsa, öyle gider,” diye; belki de bu söze çok fazla inandığı için öyle hissediyordu, yoksa şu anda aksayan hiçbir şey yoktu ortada; hazırlıkları da fena değildi, kapıları koçbaşlarıyla dövmeye başlamışlardı bile.

Kuşatma beklediğinin aksine biraz uzayarak iki gün sürdü. İçerideki muhafız birliği direniyor, çok da yüksek olmayan duvarlardan üzerlerine ok yağıyordu. Üstelik sarayın tedariki

de tamdı; eğer böyle giderse bu iş uzayabilirdi, o takdirde hesapları tutmaz, bu isyan başarısızlıkla sonuçlanırdı; tabi ki gerisini düşünmek bile istemiyordu.

Bir ay kadar önce ordu sefer hazırlığı içinde olduğu için harekete geçirilmiş, düşmana belli etmeden uç hanlıklarına doğru kaydırılıyordu; zamanı geldiğinde Hakanın da orduların başına hareket etmesi tasarlanmıştı. Askerlerin önemli bir kısmı ise yaklaşık üç hafta önce zaten ayaklanmış, ancak bu isyan, Hakan'ın "zorbaların başı" olarak nitelendirdiği ve isyancıları teşvik edip onları kışkırtan başvezir Kolgun Paşa'nın idamıyla birlikte bastırılmıştı. Ancak yine de ayaklanma için elverişli bir zemin ve içten içe bir kaynaşma mevcuttu. Bütün bunları ordunun içinde bulunduğundan, Yuluğ çok iyi biliyordu. Fakat henüz yeterince uzaklaşmamış olan birlikler bu iş uzarsa geri dönüp sarayın yardımına yetişebilirlerdi, o yüzden de bir an önce sonuçlandırılması gerekiyordu. Ancak çok da umut beslemediği bir yerden yardım geldi ikinci gün gece vakti; içerideki işbirlikçi küçük birliğin komutanı uygun zamanın geldiğine kanaat getirdiğinde kapıları ele geçirerek ve artık neredeyse yarı yarıya zayiat vermiş isyancıların içeriye giriş yolunu açtı. Muhafız birliği ise saray binasına çekilerek kapıları kapattı; fakat fazla dayanamazlardı, asker arasında teslim olma eğilimi de baş gösteriyordu. Başlarındaki komutan yeterince dirayetli olmasa saray çoktan düşmüştü; zaten bu işin bittiğine inanan vezirler ve komutanların çoğu da çatıya çıkarak isyancılardan tarafta olduklarını bildiriyorlardı can korkusuyla. Gerçekten de sarayın düşmesi artık an meselesiydi. Hakan ve yeni başvezir ise büyük salonda bekliyorlardı. Hakan her zamanki gibi soğukkanlıydı, bu yola bunların başına gelebileceğini bilerek girmiş, olabilecek her şeyi en baştan kabul etmişti yıllar önce.

Haşmetli Hakan'ın yanında henüz yirmi günlük başveziri olan eski Muhafız Birliği komutanı Sayan'dan başka kimse kalmamış görünüyordu içine düştüğü şu durumda. Herkes kendisini yüzüstü bırakıp saf değiştiriyordu, hayatın acı gerçeği suratında tokat gibi patlıyordu. İnsanlar güçlünün tarafında yer alıyor, rüzgârı arkalarına almaya çalışıyor, güç kime geçerse onun yanına geçiyor, saf değiştiriyorlardı. Ama yapacak bir şey yoktu; bir avuç çapulcuya yalvaracak, teslim olup hayatının bağışlanmasını dileyecek değildi. Demek ki bir yerlerde yanlış yapmıştı, fakat şimdi bunları düşünecek zaman değildi. Eğer içine düştüğü şu durumdan kurtulabilirse o zaman bakardı bir hal çaresine. Önce buradan çıkabilmeli sonra hesap sorup öcünü alabilmeliydi, kimsenin yaptığı yanına kar kalmamalıydı. Gerisini sonra düşünürdü.

Yuluğ'sa dışarıda askerlere ve isyancı halka, içeriye girildiğinde Hakan'ın ve ileri gelenlerin sağ olarak ele geçirilmesini ve onlara zarar verilmemesini, sarayın yağmalanmamasını; hiçbir şeyin yakılıp yıkılmamasını; kadınlara, çocuklara ve direnmeyip teslim olanlara dokunulmamasını emrediyordu. Hiç kimse insanlık dışı davranışlarda bulunmayacaktı. Artık isyanın başarıya ulaşacağını anlamış olan bütün halk da bu başkaldırıya tam destek veriyor; sarayın etrafı insanlarla çevrilmiş, çember tamamen kapanmış görünüyordu. Gecenin karanlığını delen meşaleler her yanda insanların ellerinde ateşböcekleri gibi saraya doğru çekiliyordu bir mıknatısın etkisine kapılıp çekilen demir tozları misali. Gökyüzündeki yıldızlar ise bulundukları yerlerden aşağıya döküleceklermişçesine yakın ve parlaktılar. Samanyolu, gökyüzünü bir uçtan diğer uca tüm görkemiyle kat ediyor, o gece ölenlerin ruhlarını başka bir âleme taşıyacak bir yol gibi ahalinin önüne serilirken, dolunay ufuktan kan gibi kıpkırmızı doğuyordu. İnsanların pek çoğu bütün ömrü boyunca bir kere bile ayın doğuşunu veya batışını izlemediği için bu kızıl rengin olağan, hemen her gün yaşanan bir durum olduğunu bilmiyor ve insanüstü bir işaret sanıyorlardı. Hatta gruplar halinde aval aval aya bakanlar vardı.

*

Artık saray düştü düşecek denirken hiç beklenmedik bir şey gerçekleşti. Ordunun en güçlü askerlerinden birisi olan Ongar Paşa fillerle birlikte şehre girdi; halk bu böğürerek, tiz çığlıklar atarak ilerleyen hayvanlar karşısında korkuya kapılarak dağılmaya başladı. Lodos rüzgârı karşısındaki kar gibi eriyip gidiyorlardı; elindeki meşaleyi yere atan karanlığın içinde kayboluyordu. Uçuşan okların vızıltısı ve çığlıklar duyuluyordu. Paşa, atış serbest emri vermişti ve karşılarına çıkan herkesi öldürme iznini alan askerler kimseye acımıyordu. Bu kez asilerin önderlerinin diri olarak ele geçirilmesi buyruğunu veren o oldu; oyun tersine dönmüş, roller yer değiştirmişti; rüzgâr tersine esiyordu artık. İsyancılar şaşkınlık içindeydiler.

Şehirden sabaha kadar bağırışlar, iniltiler, kılıç sesleri, okların ıslıkları, feryatlar ve atların kişnemeleri, fillerin yüreklere ürperti salan çığlıkları yükseldi gökyüzüne doğru; şehir lanetli bir mezarlık gibi inliyordu. Ölüm ortalıkta kol geziyor; son nefesini verenlerin acı yakarışlarını duyarak yorganlarının altına saklanan çocukların ömürleri boyunca düşlerinden çıkmayacak, peşlerini bırakmayacak olan hayaletler ve ölüm ötesi varlıklar kurbanlarının bedenlerine tırnaklarını ve dişlerini geçiriyorlardı. İsyancılar fillerin ayaklarının altında eziliyor, vücutlarına saplanan sipsivri bembeyaz dişlerden kurtulamıyorlardı.

İsyan gecesi sabaha kadar uyumayan şehir halkının ortalığın aydınlanmasıyla birlikte karşılaştığı manzara tüyler ürperticiydi. Sarayın avlusu, etrafı, duvarların içi dışı cesetlerle, ölümle pençeleşen, son nefesini vermek üzere olan, kolu bacağı kopmuş inleyen, bağıran, yardım isteyen ağır yaralı askerlerle, isyancılarla doluydu. Yarası ağır olmayanlar kaçıp evlerine sığınmışlardı. Askerlerse artık denetimi tamamen yeniden ellerine geçmiş olan sarayın her yanında tedavi ediliyorlardı. Her tarafta kan vardı; kimi yerlerde pıhtılaşmış, kimi yerlerde akmaya devam eden kan birikintilerinden sabah soğuğunun ardından buğular yükseliyordu. Yerde yatan ölü ve yaralıların üzerleri çiyden sırılsıklam olmuştu.

Nasıl başarılabilmişse bir fil bile öldürülmüş, yerde kan gölü içerisinde yatıyordu insanların arasında; bembeyaz dişleri yer yer kana bulanmıştı. İleride henüz ölmemiş olan bir at yerde debelenip duruyor; ayaklarını sallıyor, başını boynuyla birlikte bir yukarı bir aşağı indirip kaldırıyor, acı acı iniltili sesler çıkarıyordu, bu sese artık kişneme diyebilmek mümkün değildi; hırıltılı, boğuk bir ağlamaya benziyordu. Ölüler üst üste yığılıydı, bazı yerlerde bu yığınların arasından çıkan kollar ve bacaklar çırpınıyor, seğiriyordu. Meydandaki, isyancılara ait cesetler açılan büyük bir çukura lanetlenerek doldurulacaktı. Cenaze törenine bile layık olmadıkları düşünülen bu isyankârlar elbette ki mezarı da hak etmiyorlardı, onlar dokuz kat yerin altına ineceklerdi. Meydanın yıkanıp temizlenmesi ise iki gün sürecekti

Yuluğ sağ olarak ele geçmemek için son ana kadar dövüştü, istediği de oldu; karanlıkta sırtından giren ve kimin attığı belli olmayan bir okla bu dünyadaki yolculuğu sona erdi. Sungursa yaralı olarak kaçmaya çalışırken yakalandı ve üç gün üç gece işkence gördükten sonra kent meydanında boynu vurularak idam edildi; kafası önüne düşmeden önce celladı başucunda kılıç oyunları yaptı. Üç gün önce kendisinin arkasına takılanlar şimdi onu ıslıklar çalarak yuhalıyorlar, bu gösteriyi keyifle izliyorlardı. Yuluğ'un da kendisini daha önce uyardığı gibi uzun bir direğin ucuna geçirilen kellesi tüm halk tarafından ibretle seyredildi. Dört beş gün önce isyana destek vermeye kalkışanlar bugün canlarını kurtardıkları için şükrediyorlar, devlete isyan edenlerin kötü sonunu görüp, akıllarını başlarına devşirip bir daha böylesi kendini bilmezlere uymayacaklarına dair kendi kendilerine and içiyorlardı. Karılarına, çoluklarına çocuklarına; soranlara o gün evde oturduklarından başka bir şey demeyeceklerini tembihliyorlardı.

Evlerinden dışarıya çıkmadıklarına, perdenin arkasından korkuyla dışarıda olanı biteni seyrettiklerine, Hakanları için dualar ettiklerine dair yeminler edeceklerdi gerekirse.

Sarayın çatısına çıkanlar ve isyancılardan teslim olanlar ile Yuluğ'un askerlerinden ele geçirilenler, hemen o gün öğleden sonra darağaçlarına çıkarılıp idam edildiler; ölüleri iki hafta boyunca, akbabalardan geriye bir şey kalmayana kadar sallanacaktı orada. Onlar da kazılan çukurlara atılıp üzerleri kapatılacaktı. Şehrin değişik yerlerindeki pek çok evde sessiz, derin, acılı ama dışa vurulamayan, utanç verici yaslar yaşanıyordu; kapılar kapatılmış, hiç olmazsa kendi başlarına bir şey gelmese diye dua ediyorlardı.

Hakan ve maiyeti, zaten büyük bir kısmı idam edilmiş olan görevlilerin yerine derhal yenilerini tayin etti. Sungur'un bu dünyada oğlundan başka kimsesi yoktu zaten, Yuluğ'un ailesi ise sürgün edilmekle yetinildi. Nişanlısı iki yıl süren zor bir dönemin ardından, komşularının oğlu olan başka bir askerle evlenip; eski nişanlısının kuşatıp, zorla ele geçirerek almaya çalıştığı saraya bile elini kolunu sallayarak girecekti kocasının görevi nedeniyle. Bunların dışında hiç kimsenin peşine düşülmedi, kimseye bir ceza veya zarar verilmedi; halk gerekli dersi yeterince çıkarmıştı zaten kendi kendine.

Hakan divanını toplayarak âlimler, devlet adamları ve askerlerin huzurunda, halkın da duyabileceği bir konuşma yaptı. Bozguncuların ve bozgunculuğun devletin içine girdiğini, ordunun savaşamaz duruma geldiğini, askerin siyaset ile uğraşmaktan işini yapamadığını, devleti bir avuç zorba ve hırsıza yedirmeyeceğini; kendisine, düzene ve kanuna itaat etmeyen kim olursa olsun hakkından geleceğini bildirdi. Ve nutkunu şöyle tamamladı; "Dirlik ve düzen ancak halk içinde birliktelik bulunduğunda gerçekleşecektir. Aranızda bozguncuları asla barındırmayasınız."

***

Peki, ama o filler nereden çıkmıştı?

Ongar Paşa, çıkacakları seferde orduyu güçlendirme fikrini daha bir yıl önceden açmıştı Hakana. O da önce olumlu bulduğu bu fikre; filleri duyduğunda gülmüş, sonra da tereddütlü yaklaşmıştı; ne gerek var diye düşünüyordu. Ama pek bilmedikleri kocaman hayvanlar hayatını ve saltanatını kurtaracaklardı o zaman bilemese de. Sandıklarla altını ve akçeyi sayarak filleri satın alıp özenle donattıran Paşa, başkente doğru yola çıkıp, şehirde bir gövde gösterisi yaparak Hakanı gururlandırmayı ve böylece kendisinin de bazı konumlara yükselmesini sağlayan gelişmelerin önünü açıp göze girmeyi tasarlıyordu. Yine de ne olur ne olmaz, diyerek habersiz iş yapmış olmamak için önden bir ulak eri gönderdi.

Gözü açık birisi olan ulak, şehirden sağ salim çıkıp, atını o hengâmede kaybettiği için yakındaki koruluğun yanından koşarak geçerken, elindeki çalıları sürükleyerek bir akağın içine giren çocuğu fark etmedi bile; o da kendisini görmedi. Birliğin konuşlandığı alana ulaştığında, komuta çadırına yönelerek izin bile almayı unutup içeriye daldı, kapıdaki nöbetçi de ne yapacağını bilemez bir vaziyette arkasından göründü; elini kolunu sallayarak giren bu adam komutanı öldürmeyi tasarlayan biri bile olabilirdi. Ama durum çok önemliydi ve kendisinin yaptığı bu hatayı umursayan olmayacaktı. Ulak selam verip, derin derin birkaç soluk alırken komutanı yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu anlamıştı.

– Ne var, ne oldu? Otur şuraya, dedi. Arkadan gelen nöbetçiye de; “Şuna bir su getirin hele,” diye emir verdi.

Nöbetçi selam verip dışarıya çıkarken, Paşa ve yanındaki yaverleri sabırsızlıkla ulağın anlatacağı şeyleri bekliyorlardı.

– Şehirde büyük bir isyan var.

– Ne diyorsun, oğlum sen?

– Gözlerimle gördüm komutanım, şehrin içine girdim. Askerler ve halk başkaldırmış.

– Olacağı buydu işte, zamanında önlemini almazsan. Sen daha ayrıntılı anlat bakayım gördüklerini, dedikten sonra yaverlerinden birisine dönerek;

– Sen de gidip askeri hazırla şehre gireceğiz, filleri de tahmin ettiğimizden daha önce kullanacağız galiba, diye sürdürdü konuşmasını.

SON

Yazar Hakkında

İşçi olarak çalışmak için Türkiye'den göçerek Almanya'ya yerleşmiş bir ailenin ilk çocuğu olan Deniz KARAKURT, Bremen eyaletinin liman kenti Bremerhaven'de 1978 yılında dünyaya geldi. Bu ülkede kaldığı süre zarfında geleneksel aile çatısı altında, ebeveyninin yanı sıra dedesi ve babaannesi ile birlikte yaşadı. Babasının bir iş kazası sonucu ölümü üzerine ailesi ile birlikte Türkiye’ye kesin dönüş yaptı. Bundan sonra yaz tatillerinin büyük bir kısmını Sivas’ın Şarkışla ilçesine bağlı Akçakışla bucağında geçirdi. Burada ve zaman zaman gezdiği çevre köylerde kırsal yaşamı ve halk edebiyatını yakından tanıdı. İlk, orta ve lise öğrenimini memleketi olan Sivas’ta tamamladı. Eskişehir’de aldığı Maden Mühendisliği eğitimini ikinci yılında bırakarak Sivas’a tekrar döndü. Cumhuriyet Üniversitesi’nde İşletme Bölümü’nü bitirdi. İki yıla yakın bir süre Kütahya’da Devlet Memurluğu yaptıktan sonra istifa etti. Askerlik görevini İstanbul’da tankçı olarak tamamladı. Hâlen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde, Muhasebe dalında Öğretim Görevlisi olarak meslek yaşamını sürdürmekte olan yazar evlidir.

DİJİTAL MATERYAL

"İSYAN" adlı eserin e-Kitap sürümüdür.
İzinsiz basılamaz.